

BOSNA I HERCEGOVINA
Ministarstvo komunikacija i prometa
Direkcija za civilno zrakoplovstvo

A

C

D

H

B

**PRAVILNIK O SPASIČAČKO-
VATROGASNOJ SLUŽBI NA
AERODROMU**

BHDCA

Datum: 8. jun 2007.g.
Referentni broj: 02-02-2-504-1/07
Jezik: bosanski

Na osnovu člana 16. i člana 61. stav 1. Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", broj 32/02), člana 6. stav 1. i člana 14. Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 2/04), generalni direktor Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine donosi

PRAVILNIK

O SPASILAČKO- VATROGASNOJ SLUŽBI NA AERODROMU

DIO PRVI - UVODNE NAPOMENE

Član 1.

(Predmet)

Ovim Pravilnikom propisuje se: organizacija spasilačko-vatrogasne službe, način određivanja vatrogasne kategorije, osoblje vatrogasne službe i uvjeti koje moraju ispunjavati osobe za obavljanje poslova, sredstva, oprema, prostorije, uređaji i instalacije za rad službe, preventivne mjere zaštite od požara i postupci spasilačko-vatrogasne službe u slučaju opasnosti na aerodromu.

Član 2.

(Uloga službe)

Spasilačko-vatrogasna služba na aerodromu ima sljedeću ulogu:

- a) preduzimanje preventivnih mjera zaštite od požara;
- b) spašavanje putnika, članova posade zrakoplova i materijalnih dobara u slučaju požara i nesreće zrakoplova;
- c) spašavanje u slučaju drugih nezgoda na aerodromu.

Član 3.

(Obaveze operatora aerodroma)

Operator aerodroma, dužan je da organizira spasilačko-vatrogasnu službu na način koji obezbjeđuje sprovođenje preventivnih mjera za zaštitu od požara i da obezbijedi:

- a) pravilnu organizaciju, sastav, opremljenost i smještaj spasilačko-vatrogasne službe;
- b) mjesta za snabdijevanje vodom za gašenje požara;
- c) sistem veza između vatrogasne službe i drugih službi na aerodromu, posebno sa službom kontrole letenja i teritorijalnom vatrogasnom jedinicom;
- d) pravilnu lokaciju opreme i sredstava za zaštitu od požara;
- e) mrežu pristupnih puteva za cijeli rejon aerodroma;
- f) određivanje i opremanje poligona u reonu aerodroma za izvođenje praktičnih vježbi;
- g) postavljanje pokrivača od pjene na poletno-sletnoj stazi;
- h) efikasno interveniranje osoblja spasilačko-vatrogasne službe u vanrednim situacijama na aerodromu.

Član 4.

(Organiziranje spasilačko-vatrogasne službe)

Operator aerodroma, spasilačko-vatrogasnu službu na aerodromu može organizirati:

- a) sa opremom, sredstvima i zaposlenim osobljem u svom organizacijskom sastavu;
- b) sa opremom, sredstvima i pomoćnim vatrogasnim osobljem u svom organskom sastavu i angažiranjem profesionalnog vatrogasnog osoblja iz organizacije čije je osoblje osposobljeno za obavljanje poslova spasilačko-vatrogasne službe na aerodromu;
- c) angažiranjem organizacije koja ispunjava uvjete za potpuno ili djelimično obavljanje spasilačko-vatrogasnih poslova na aerodromu.

DIO DRUGI - AERODROMSKA SPASILAČKO-VATROGASNA KATEGORIJA

Član 5.

(Utvrđivanje spasilačko-vatrogasne kategorije aerodroma)

- (1) Sastav i opremljenost spasilačko-vatrogasne službe na aerodromu određuje se na osnovu vatrogasno-spasilačke kategorije aerodroma.
- (2) Kategorija spasilačko-vatrogasne službe na aerodromu određuje se prema tablici broj jedan.
- (3) Utvrđivanje spasilačko-vatrogasne kategorije aerodroma, odnosno nivoa zaštite koja mora biti osigurana na aerodromu, određuje se na osnovu dužine zrakoplova i širina trupa najvećeg zrakoplova koji koristi aerodrom.
- (4) Ako je širina trupa najvećeg zrakoplova veća u odnosu na dužinu zrakoplova prema određenoj kategoriji, tada aerodrom spada u jednu kategoriju više od one prema dužini trupa.

Tablica br. 1. Aerodromska spasilačka i vatrogasna kategorija

Aerodromska spasilačka i vatrogasna kategorija	Ukupna dužina zrakoplova (m)	Najveća širina trupa (m)
1	0 do 9 (ne uključujući 9)	2
2	9 do 12 (ne uključujući 12)	2
3	12 do 18 (ne uključujući 18)	3
4	18 do 24 (ne uključujući 24)	4
5	24 do 28 (ne uključujući 28)	4

6	28 do 39 (ne uključujući 39)	5
7	39 do 49 (ne uključujući 49)	5
8	49 do 61 (ne uključujući 61)	7
9	61 do 76 (ne uključujući 76)	7
10	76 do 90 (ne uključujući 90)	8

DIO TREĆI - OSOBLJE SPASILAČKO-VATROGASNE SLUŽBE

Član 6.

(Sastav spasilačko-vatrogasne službe)

- (1) Sastav spasilačko-vatrogasne službe na aerodromu utvrđuje se na osnovu vatrogasne kategorije aerodroma.
- (2) Broj profesionalnog i pomoćnog osoblja spasilačko-vatrogasne službe i spasilačko-vatrogasne opreme i sredstava za vrijeme operacija na aerodromu, mora omogućiti efikasnu vatrogasnu intervenciju i spašavanje posade i putnika iz zrakoplova u slučaju požara i nezgoda na aerodromu.
- (3) Organizacija spasilačko-vatrogasne službe mora da obezbijedi ispunjenje osnovnih zahtjeva i normi za uspješnu intervenciju gašenja požara i spašavanja.
- (4) Osoblje spasilačko-vatrogasne službe na zračnom pristaništu treba da čine:
 - a) rukovodilac spasilačko-vatrogasne službe;
 - b) komandir jedinice;
 - c) dežurni telefonista;
 - d) profesionalni vatrogasci;
 - e) posebno obučeno osoblje - pomoćni vatrogasci.

Član 7.

(Opći uvjeti za obavljanje spasilačko-vatrogasnih poslova)

- (1) Spasilačko-vatrogasnom službom na aerodromu, može rukovoditi osoba koja ima:
 - a) višu ili visoku stručnu spremu;
 - b) potvrdu o obučenosti;
 - c) položen odgovarajući ispit;
 - d) najmanje godinu dana rada pod nadzorom u rukovođenju službom.

-
- (2) Spasilačko-vatrogasnom jedinicom na aerodromu, može rukovoditi osoba koja ima:
- najmanje srednju stručnu spremu tehničkog smjera, vatrogasni tehničar;
 - položen odgovarajući ispit;
 - potvrdu o obučenosti;
 - najmanje dvije godine rada pod nadzorom u rukovođenju jedinicom.
- (3) Poslove profesionalnog vatrogasca u spasilačko-vatrogasnoj jedinici na aerodromu, može obavljati osoba koja ima:
- stručnu spremu kvalifikovanog vatrogasca uz ispunjavanje ostalih zakonskih odredbi;
 - završenu obuku za obavljanje poslova profesionalnog vatrogasca;
 - položen ispit;
 - potvrdu o obučenosti.
- (4) Pomoćne poslove, pomoćnog vatrogasca u spasilačko-vatrogasnoj jedinici na aerodromu, može obavljati osoba koja ima:
- najmanje stručnu spremu kvalifikovanog radnika;
 - završenu obuku za obavljanje poslova pomoćnog vatrogasca;
 - položen ispit;
 - potvrdu o obučenosti.
- (5) Vozač vatrogasnog vozila je profesionalni vatrogasac koji ima vozačku dozvolu najmanje "C" kategorije.

Član 8.

(Rukovođenje spasilačko-vatrogasnom službom)

Spasilačko-vatrogasna služba na aerodromima od pete do desete spasilačko-vatrogasne kategorije mora imati rukovodioca vatrogasne službe i komandira vatrogasne jedinice.

Član 9.

(Rukovodilac spasilačko-vatrogasne službe)

- (1) Osnovne dužnosti rukovodioca spasilačko-vatrogasne službe su da:
- planira, organizira i usaglašava rad službe na aerodromu;
 - odlučuje i rukovodi o akciji gašenja požara i spašavanja.
- (2) Za vrijeme rukovođenja akcijom gašenja požara i spašavanja, rukovodilac odlučuje samostalno i niko nema pravo da mu se miješa u rad tokom akcije gašenja požara i spašavanja, niti da mijenja njegova naređenja, osim nadležnog po rangu starijeg rukovodioca koji može preuzeti komandu, a time i svu odgovornost za dalje gašenje požara i spašavanje.

Član 10.

(Komandir spasilačko-vatrogasne jedinice)

Osnovne dužnosti komandira spasilačko-vatrogasne jedinice su:

- a) da operativno rukovodi jedinicom;
- b) odgovoran je za rad jedinice, njenu osposobljenost i gotovost;
- c) u odsutnosti rukovodioca službe preuzima rukovođenje službom;
- d) obavlja i sve druge poslove propisane pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji vatrogasne službe.

Član 11.

(Dežurni telefonista)

Dežurni telefonista, je profesionalni vatrogasac koji stalno ili kao dežurni jedinice obavlja poslove dežurnog telefoniste i za vrijeme otvorenosti aerodroma predstavlja sponu između:

- a) aerodromske kontrole letenja;
- b) rukovodioca spasilačko-vatrogasne službe i akcije gašenja požara i spašavanja;
- c) aerodromskih službi koje se angažiraju na intervenciji;
- d) vatrogasnih jedinica koje su određene da pružaju pomoć u slučaju vanredne situacije.

Član 12.

(Profesionalni vatrogasac)

Osnovne dužnosti profesionalnog vatrogasca su:

- a) spašavanje putnika, članova posade zrakoplova, zrakoplova i drugih materijalnih dobara;
- b) gašenje požara uz upotrebu vatrogasne tehnike, uređaja, sprava, opreme i sredstava za gašenje;
- c) održavanje i periodično ispitivanje vatrogasne tehnike, uređaja, sprava, opreme i sredstava za gašenje.

Član 13.

(Obučeno osoblje - pomoćni vatrogasac)

Obučeno osoblje - pomoćni vatrogasac na aerodromu, čine zaposleni radnici aerodroma koji za vrijeme otvorenosti aerodroma obavljaju druge poslove, a po potrebi, u vanrednim situacijama na aerodromu, uključuju se u sastav spasilačko-vatrogasne službe i pruža pomoć profesionalnim vatrogascima u gašenju požara i spašavanju.

Član 14.

(Broj spasilačko-vatrogasnog osoblja prema vatrogasnoj kategoriji)

- (1) Za vrijeme otvorenosti aerodroma za promet, a zavisno od vatrogasne kategorije, na aerodromu se mora nalaziti određen broj profesionalnog i pomoćnog vatrogasnog osoblja.
- (2) Minimalan broj spasilačko-vatrogasnog osoblja u svakoj smijeni određuje se prema tablici broj dva.
- (3) U vatrogasnom vozilu pored vozača, potrebno je da bude prisutan najmanje jedan profesionalni vatrogasac

Tablica br. 2. Osoblje spasilačko-vatrogasne službe prema vatrogasnoj kategoriji aerodroma

Aerodromska spasilačka i vatrogasna kategorija	Profesionalni vatrogasci	Obučeno osoblje - pomoćni vatrogasci
1	-	1
2	-	2
3	1 (ujedno vozač)	3
4	2 (ujedno vozači)	3
5	5 (od čega 2 vozača)	4
6	7 (od čega 3 vozača)	4
7	9 (od čega 3 vozača)	8
8	12 (od čega 3 vozača)	8
9	14 (od čega 4 vozača)	12
10	16 (od čega 4 vozača)	14

Član 15.

(Stručno osposobljavanje osoblja spasilačko-vatrogasne službe)

- (1) Spasilačko-vatrogasno osoblje mora biti stručno obučeno za obavljanje poslova gašenja požara i spašavanje na djelotvoran način.
- (2) Obučeno osoblje mora sudjelovati u vatrogasnim vježbama sa pravom vatrom, uključujući i požare goriva pod pritiskom, a u skladu sa:
 - a) tipovima zrakoplova koji koriste aerodrom;
 - b) vrstom požara i spašavanja;
 - c) vatrogasnom opremom koja se koristi na aerodromu.
- (3) Stručno osposobljavanje osoblja mora se provoditi u ovlaštenim centrima za obuku na aerodromu ili ovlaštenim organizacijama, a prema Pravilniku i Programu za stručno osposobljavanje i provjeravanje osoblja koje obavlja poslove od značaja za sigurnost zračne plovidbe na aerodromu.

DIO ČETVRTI - VATROGASNA VOZILA, SREDSTVA ZA GAŠENJE POŽARA I OPREMA ZA
SPAŠAVANJE NA ZRAČNOJ LUCI

Član 16.

(Broj i vrsta spasilačko-vatrogasnih vozila)

- (1) Broj i vrsta spasilačko-vatrogasnih vozila utvrđuje se prema aerodromskoj spasilačko-vatrogasnoj kategoriji.
- (2) Minimalan broj i vrsta vatrogasnih vozila određuje se prema tablici broj 3.

Tablica br. 3. Minimalan broj i vrsta vatrogasnih vozila na aerodromu

Aerodromska spasilačka i vatrogasna kategorija	Vozilo za brze intervencija	Glavno vozilo
1	-	-
2	-	-
3	-	1
4	-	1
5	-	1
6	1	1
7	1	1
8	1	2
9	1	2
10	1	2

Član 17.

(Tehnički karakteristike vozila za brze intervencije)

Vatrogasno vozilo za brzu intervenciju mora ispunjavati sljedeće tehničke karakteristike:

- pogon na sva četiri točka, maksimalnu brzinu kretanja od 105 km/h;
- postizanje brzine kretanja od 80 km/h, pod punim opterećenjem za 25 sekundi;
- dobru pokretljivost i mali radijus okretanja;

-
- d) mogućnost kretanja van puteva;
 - e) ugrađen rezervoar za vodu kapaciteta od 1200 litara;
 - f) ugrađenu centrifugalnu pumpu kapaciteta 1.200 do 1.600 l/min, sa pritiskom od 40 bara.

Član 18.

(Tehničke karakteristike glavnog vatrogasnog vozila)

Glavno vatrogasno vozilo, mora ispunjavati sljedeće tehničke karakteristike:

- a) pogon na sva četiri točka;
- b) maksimalnu brzinu kretanja od 100 km/h;
- c) postizanje brzine kretanja od 80 km/h, pod punim opterećenjem, za 40 sekundi;
- d) zaustavljanje pri brzini od 32 km/h pod punim opterećenjem, na rastojanju od 12 metara;
- e) nošenje najmanje 5 000 litara vode i 800 litara pjenila;
- f) dobru pokretljivost i mali radijus okretanja;
- g) mogućnost kretanja van puteva.

Član 19.

(Sredstva za gašenje požara)

- (1) Na aerodromu trebaju biti obezbijedena osnovna i dopunska (komplementarna) sredstva za gašenje požara.
- (2) Osnovna sredstva za gašenje požara su:
 - a) pjena koja zadovoljava učinkovitost nivoa "A" (kada se koristi proteinsko pjenilo)
 - b) pjena koja zadovoljava učinkovitost nivoa "B" (kada se koristi sintetičko pjenilo)
 - c) kombinacija ovih sredstava.
- (3) Osnovna sredstva za gašenje požara na aerodromima od prve do treće kategorije trebaju zadovoljiti minimalnu učinkovitost nivoa "B".
- (4) Dopunsko sredstvo za gašenje požara je suhi hemijski prašak, odgovarajući za gašenje hidrokarbonskih vatri.
- (5) Pri odabiru suhog hemijskog prašaka za korištenje sa pjenom mora se voditi računa o njihovoj međusobnoj kompatibilnosti.

Član 20.

(Količina sredstava za gašenje požara)

- (1) Minimalna količina sredstava za gašenje požara koja se mora nalaziti na vatrogasnim vozilima uvjetovana je vatrogasnom kategorijom i mora biti u skladu sa tablicom broj četiri.

Tablica br. 4. Minimalne količine sredstava za gašenje požara

Aerodromska	Osnovna sredstva za gašenje požara	Dopunsko
-------------	------------------------------------	----------

vatrogasna kategorija					sredstvo za gašenje požara
	Proteinska pjena (nivo učinkovitosti "A")		Sintetička pjena (nivo učinkovitosti "B")		Suhi Hemijski prašak
	Voda (l/min)	Rastvor pjene - Brzina izbacivanja (l/min)	Voda (l/min)	Rastvor pjene - brzina izbacivanja (l/min)	
1	350	350	230	230	45
2	1000	800	670	550	90
3	1800	1300	1200	900	135
4	3600	2600	2400	1800	135
5	8100	4500	5400	3000	180
6	11800	6000	7900	4000	225
7	18200	7900	12100	5300	225
8	27300	10800	18200	7200	450
9	36400	13500	24300	9000	450
10	48200	16600	32300	11200	450

(2) Količina sredstava iz tablice broj 4. može se izmijeniti prema sljedećem:

- a) za kategorije aerodroma jedan i dva, 100% vode može se zamijeniti dopunskim sredstvom za gašenje požara;
- b) za kategorije aerodroma od tri do deset, ako se koristi pjena koja zadovoljava nivo učinkovitosti "A", do 30% vode može se zamijeniti dopunskim sredstvom za gašenje požara.
- c) Kod zamjene sredstava za gašenje požara koristi se sljedeći ekvivalent:
 - 1) 1 kg dopunskog sredstva = 1litar vode za proizvodnju pjene nivoa učinkovitosti "A"
 - 2) 1 kg dopunskog sredstva = 0,66 litara vode za proizvodnju pjene nivoa učinkovitosti "B".

Član 21.

(Rezervna sredstva za gašenje požara)

Aerodromi moraju biti snabdjeveni i rezervnim sredstvima za gašenje požara, koje obezbjeđuju najmanje dva uzastopna punjenja vatrogasnih vozila za određenu vatrogasnu kategoriju aerodroma.

Član 22.

(Oprema za spašavanje)

- (1) Aerodromi moraju biti snabdjeveni opremom za spašavanje čija vrsta i broj zavise od vatrogasne kategorije aerodroma.
- (2) Sadržaj opreme za spašavanje dat je u tablici broj pet.
- (3) Oprema za spašavanje prevozi se postojećim vatrogasnim vozilima, kontejnerskim načinom ili u posebnom vozilu.
- (4) Jedno od vozila mora imati ugrađeno vitlo sa čeličnim užetom prečnika 15 mm, dužine 50 mm sa odgovarajućom kukom na kraju.
- (5) Vatrogasna oprema i sredstva za gašenje požara moraju biti u ispravnom stanju i mogu se koristiti samo u svrhe za koje su namijenjeni.

Tablica br. 5. Oprema za spašavanje

Redni broj	Naziv opreme za spašavanje	Aerodromska spasilačka i protivpožarna kategorija			
		1 - 2	3 - 5	6 - 7	8 - 10
1	Motorna kružna prenosna testera za rezanje metala, prečnika min. 30 cm	-	1	2	3
2	Električna testera za rezanja metala	-	-	1	1
3	Hidraulične makaze za rezanje metala	-	-	1	1
4	Ručne makaze za sječenje metala	1	1	2	2
5	Alat za razvaljivanje	-	1	2	2
6	Spasilačko-vatrogasna velika sjekira	-	1	2	3
7	Spasilačko-vatrogasna mala sjekira	1	2	2	3
8	Čelične poluge	1	1	2	3
9	Čekić teški	-	1	2	2

10	Kramp	2	2	4	4
11	Lopate	2	2	4	4
12	Garnitura viljuškastih i okastih ključeva od 8 do 32 mm	-	-	1	1
13	Hidraulična automaska dizalica od 15 t.	-	-	2	2
14	Mehanička dizalica od 10 t.	-	1	2	2
15	Čelična sajla 15mm, dužine 15m	1	1	-	-
16	Čelična sajla 15 mm, dužine 30m	-	-	1	1
17	Izolacioni aparat za disanje na komprimirani zrak	-	2	3	4
18	Rezervne boce za izolacioni aparat	-	2	3	4
19	Aparat za mjerenje koncentracije eksplozivnih para i gasova	-	1	1	2
20	Prenosni električni agregat od 2.5 do 5kW, 220 - 380 V	-	-	1	1
21	Reflektor od 1000 W sa kablom dužine 50 m (samo za noćno letenje)	2	3	4	4
22	Ljestve rastegače od 6,5 m	-	1	1	1
23	Ljestve na sklapanje od 2,5 m	1	1	1	1
24	Zaštitno odijelo za ulazak u zapaljen zrakoplov	1	2	10	10
25	Sanitetski komplet	1	2	2	2

26	Ventilator za hlađenje stajnog trapa i odimljavanje	-	1	2	2

Član 23.

(Rad aerodroma poslije vremena otvorenosti)

- (1) Ako je zračna luka otvorena poslije propisanog vremena otvorenosti, zbog sigurnosti zračne plovidbe ili obavljanje poslova prihvata i otpreme poštarskih i posebnih manjih zrakoplova, zračna luka mora imati minimalni broj vatrogasnih vozila i opreme za gašenje požara i minimalan broj osoblja.
- (2) Minimalni broj osoblja vatrogasne službe čini:
 - a) pet profesionalnih vatrogasaca, od kojih su dvojica vozači vatrogasnih vozila;
 - b) četiri pomoćna vatrogasca obučena za gašenje požara.

DIO PETI - SREDSTVA ZA GAŠENJE POŽARA I SPASILAČKA OPREMA NA LETILIŠTU I HELIDROMU

Član 24.

(Sredstva za gašenje požara na letilištu)

- (1) Sredstva za gašenje požara na letilištu, treba minimalno da zadovolje vatrogasnu kategoriju jedan i dva.
- (2) Utvrđuju se za svako letilište posebno, zavisno od:
 - a) vrste i broja letjelica na letilištu;
 - b) intenziteta operacija na letilištu;
 - c) uvjeta za rad i smještaj letjelica i opreme.
- (3) Sredstva za gašenje požara na letilištu minimalno treba da se sastoje od:
 - a) dva protivpožarna aparata po 12 kg suhog praha;
 - b) dva protivpožarna aparata po 6 kg suhog praha;
 - c) preporučuje se jedan protivpožarni aparat sa 250kg suhog praha;
- (4) Sredstvima za gašenje požara na letilištu treba da rukovodi minimalno jedna osoba, koja je stručno osposobljena za gašenje požara i održavanje opreme;

Član 25.

(Spasilačka oprema na letilištu)

- (1) Spasilačka oprema na letilištu minimalno treba da sadrži:
 - a) vatrogasnu malu sjekiru;

- b) makaze za siječenje lima;
 - c) šiljati nož;
 - d) ručnu pilu za metal (bonsek) sa šest rezervnih plata;
 - e) makaze za metal;
 - f) alat za razvaljivanje (klješta, čekić, poluga, komplet ključeva i dr.);
 - g) vatrogasni pokrivač za gašenje;
 - h) dva para zaštitnih rukavica od vatrootpornog materijala;
 - i) dva krampa i dvije lopate;
 - j) čeličnu sajlu promjera 15mm i dužine 30m;
 - k) reflektor od 1.000w sa kablom dužine 50 m, ako se letilište koristi noću.
- (2) Za vrijeme letenja oprema se treba nalaziti na lahkoj prikolici ili u vozilu, ukoliko letilište ne raspolaže vatrogasnim vozilom.
- (3) Za obimnije vatrogasno spasilačke akcije letilište se treba oslanjati na lokalne teritorijalne vatrogasne spasilačke jedinice i medicinske ustanove, koje se angažiraju u skladu sa Planom za vanredne situacije na letištu.

Član 26.

(Sredstva za gašenje požara na helidromu)

(1) Minimalna količina sredstava za gašenje požara na helidromu određuje se prema vatrogasnoj kategoriji helidroma a prema tablici broj šest i sedam.

Tablica broj 6. Minimalna količina sredstava za gašenje požara na helidromu na zemlji

Kategorija helidroma	Dužina helikoptera (m)	Pjena nivoa "B"	Dopunska sredstva	
		Voda (litri)	Rastvor pjene(l/min)	Prah (kg)
H 1	do 15	500	250	23
H 2	od 15 do 24	1000	500	45
H 3	Preko 24	1600	800	90

Tablica broj 7. Minimalna količina sredstava za gašenje požara na helidromu na objektu

Kategorija helidroma	Dužina helikoptera (m)	Pjena nivoa "B"	Dopunska sredstva

		Voda (litri)	Rastvor pjene(l/min)	Prah (kg)
H 1	do15	2500	250	45
H 2	od 15 do 24	5000	500	45
H 3	preko 24	8000	800	45

(2) Rezerve vode za helidrom koji je lociran na nekom objektu ne mora se obezbijediti ako postoji u blizini odgovarajući sistem vode pod pritiskom koji može da obezbijedi potrebnu brzinu pražnjenja.

(3) Na helidromu H1 koji je lociran na nekom objektu potrebno je obezbijediti najmanje jedno crijevo sa mlaznicom i međumješalicom koja će dati pjenu kapaciteta 250 l/min.

(4) Na helidromima H2 i H3, potrebno je obezbijediti najmanje dva bacača vode-pjene, pri čemu svaki treba imati brzinu pražnjenja od 500 l/min, odnosno, 800 l/min.

(5) Sredstvima za gašenje požara na helidromu treba da rukovodi minimalno jedna osoba, koja je stručno osposobljena za gašenje požara i održavanje opreme.

Član 27.

(Spasilačka oprema na helidromu)

(1) Na helidromu se mora nalaziti minimalno sljedeća oprema za spašavanje:

- a) ručne makaze za sječenje metala;
- b) dvije velike vatrogasne sjekire;
- c) dvije čelične poluge;
- d) alat za razvaljivanje;
- e) dva krampa;
- f) dvije spasilačke vatrogasne sjekire.

(2) Za vrijeme letenja oprema se treba nalaziti na lahkoj prikolici ili u vozilu, ukoliko helidrom ne raspolaže vatrogasnim vozilom.

(3) Za obimnije vatrogasno spasilačke akcije helidrom se treba oslanjati na lokalne teritorijalne vatrogasne spasilačke jedinice i medicinske ustanove, koje se angažiraju u skladu sa Planom za vanredne situacije na helidromu.

DIO ŠESTI - PROSTORIJE, UREĐAJI I INSTALACIJE SPASILAČKO -VATROGASNE SLUŽBE

Član 28.

(Prostorije spasilačko - vatrogasne službe)

(1) Prostorije spasilačko-vatrogasne službe na aerodromu moraju obezbijediti:

- a) normalan rad i funkcioniranje službe; moraju biti locirane u zoni aerodroma tako da obezbijede propisano vrijeme intervencije; vatrogasna vozila moraju imati direktan i slobodan pristup na poletno -

sletnu stazu, platformu, aerodromske objekte i druge manevarske površine; moraju da obezbijede nesmetano manevriranje vatrogasnih vozila.

(2) Prostorije vatrogasne službe na zračnom pristaništu sastoje se najmanje od:

- a) garaže za vatrogasna i tehnička vozila;
- b) magacina za rezervne dijelove i sredstva za gašenje požara;
- c) prostorije za smještaj vatrogasnog osoblja i
- d) osmatračkog mjesta, organizirano kao izdvojeno ili u sastavu kontrole letenja.

(3) Detaljna uputstva o sadržaju i rasporedu prostorija spasilačko-vatrogasne službe data su u ICAO dokumentu Airport Manual Service part one - Rescue and Fire Fighting.

Član 29.

(Garaže za vatrogasna vozila)

(1) Garaže spasilačko-vatrogasne službe na zračnom pristaništu moraju ispunjavati sljedeće uvjete:

- a) vrata garaže moraju biti postavljena prema platformi aerodroma, odnosno manevarskim površinama;
- b) garaža mora imati obezbijeden sistem grijanja, pri čemu temperatura u garaži zimi mora biti najmanje 7°C. Ako se ova temperatura ne može postići, vatrogasna vozila sa vodom moraju imati ugrađene električne grijače za zagrijavanje vode;
- c) vozila moraju imati ispravljač i priključak za punjenje akumulatora na vozilima.

(2) Korisna površina garaže mora odgovarati uvjetima za smještaj vatrogasnih i tehničkih vozila, a prostor ispred garaže mora biti stalno slobodan.

Član 30.

(Sistem komuniciranja i alarma)

Prostorije spasilačko-vatrogasne službe moraju biti priključene na sistem rezervnog napajanja električnom energijom i mora postojati efikasan sistem komunikacije i alarma koji podrazumijeva:

- a) direktnu telefonsku vezu sa kontrolom letenja, kako bi se omogućilo brzo raspoređivanje vozila u vanrednim situacijama;
- b) dvosmjernu radio vezu između kontrole letenja, vatrogasne stanice na aerodromu i vatrogasnih vozila, tako da se tokom kretanja vozila mogu obavljati svi neophodni dogovori;
- c) telefonsku vezu sa službama na aerodromu i teritorijalnim vatrogasnim jedinicama;
- d) primopredajnu radio-stanicu;
- e) radio-uređaje za vezu sa svim vatrogasnim vozilima;
- f) stabilno izgrađeni sistem za uzbunu i unutrašnji alarmni sistem koji može biti osiguran u vatrogasnoj stanici ili u sklopu kontrolnog tornja.

Član 31.

(Hidrantska mreža)

(1) Aerodrom mora raspolagati sa dovoljnom količinom vode za izvođenje akcije gašenja požara na zrakoplovu i objektima na aerodromu, za što mora imati hidrantsku mrežu za dovod vode, sa dinamičkog pritiska koji obezbjeđuje hidrantske mreža od 4 do 6 bara.

(2) Raspored hidranata treba da obezbijedi snabdijevanje vodom vatrogasnih vozila na:

- a) pristanišnoj platformi;
- b) u blizini pristanišne zgrade;
- c) hangara;
- d) objekata koja služi za smještaj službi koje vrše određene poslove na aerodromu.

(3) Kapacitet hidranta mora biti od 800 do 1200 litara/minut.

Član 32.

(Rezervoar za vodu)

(1) Aerodrom mora imati rezervoare za vodu, kapaciteta koji omogućava dva uzastopna punjenja vatrogasnih vozila za aerodromsku vatrogasnu kategoriju.

(2) Rezervoari za vodu moraju biti postavljeni tako da ne ometaju promet na površinama za kretanje.

(3) Utakanje vode iz rezervoara u vatrogasno vozilo mora biti preko odgovarajuće pumpe, ili vatrogasna vozila moraju imati ugrađene pumpe za utakanje vode.

(4) Operator aerodroma dužan je da obezbijedi prilazne puteve do hidranta, odnosno rezervoara za vodu.

Član 33.

(Spasilačko-vatrogasni poligon)

(1) Zrakoplovno pristanište mora imati uređen poligon u reonu aerodroma za izvođenje praktičnih vežbi spasilačko-vatrogasne službe.

(2) Poligon mora biti podoban za izvođenje vježbi gašenja požara i spasavanja i treba minimalno biti opremljen:

a) maketom zrakoplova ili rashodovanim autobusom, jednim ili više bazena za paljenje goriva radi vježbanja u gašenju požara.

b) prikladnim posudama za paljenje goriva.

DIO SEDMI - PREVENTIVNE MJERE ZA ZAŠTITU OD POŽARA

Član 34.

(Preventivne mjere zaštite od požara na platformi)

(1) Između svake druge pozicije na kojima se nalazi zrakoplov, mora se nalaziti po jedan prijevozni protivpožarni aparat za gašenje požara, kapaciteta najmanje 50 kg.

(2) Ako se na pristanišnoj platformi istovremeno nalazi više od tri parkirana zrakoplova, mora biti obezbijedeno i jedno vozilo za brzu intervenciju.

(3) Ako na pristanišnoj platformi boravi jedan ili više zrakoplova, preko noći mora se obezbijediti adekvatna zaštita istih od požara.

-
- (4) Motorna vozila, sredstva za prihvat i otpremu zrakoplova, putnika i stvari koja se koriste za opsluživanje zrakoplova i pokretanje motora zrakoplova i u druge svrhe, moraju imati:
- a) ispravne hvatače varnica na izduvnim cijevima;
 - b) škrge sa strane poklopca motora;
 - c) protivpožarni aparat sa suhim prahom od 3 do 6 kilograma.
- (5) Prihvat i otprema zrakoplova, putnika i stvari mora se vršiti na način koji onemogućava varničenje.
- (6) Radnici koji pune zrakoplov gorivom i mazivom, za vrijeme obavljanja ovih poslova moraju biti odjeveni u odjeću i obuću koja je izrađena od prirodnih vlakana, odnosno koja ne može da izazove požar.
- (7) Radnici koji pune zrakoplov gorivom ne smiju nositi šibice, upaljače i druge slične predmete koji mogu izazvati otvoreni plamen.
- (8) Pribor i alat pomoću kojih se vrši punjenje zrakoplova gorivom i mazivom moraju biti izrađeni od materijala koji nije podložan varničenju.
- (9) Na svakom izlazu iz pristanišne zgrade određenom za izlaz putnika na platformu, moraju biti istaknuti uočljivi natpisi ili znaci o zabrani pušenja.
- (10) Pored svakog telefonskog aparata na zračnom pristaništu mora biti vidno istaknut broj telefona spasilačko-vatrogasne službe na aerodromu.
- (11) Operator aerodroma, dužan je da obučava i upoznaje svoje radnike sa novinama u preventivnim mjerama za zaštitu od požara, postupcima za gašenje požara i spašavanja osoba i materijalnih dobara, kao i da stalno provjerava njihovu stručnu osposobljenost.
- (12) U slučaju požara ili drugih sličnih nezgoda na aerodromu sve osobe zaposlene na aerodromu dužna su da se na poziv rukovodioca spasilačko-vatrogasne službe odazovu i učestvuju u gašenju požara i spašavanju osoba i imovine.

DIO OSMI - PUNJENJE ZRAKOPLOVA GORIVOM I MAZIVOM

Član 35.

(Opće mjere zaštite od požara pri punjenju zrakoplova gorivom i mazivom)

Za vrijeme punjenja zrakoplova gorivom i mazivom u zonama opasnosti zaštite od požara zabranjeno je:

- a) držanje otvorenog plamena;
- b) rad sa otvorenim plamenom (zavarivanje, rezanje i lemljenje) kao i rad sa užarenim predmetima;
- c) pušenje i upotreba sredstava za paljenje (šibice, upaljači);
- d) startovanje vozila i drugih pomoćnih električnih postrojenja sve dok se punjenje ne završi;
- e) rad motora vozila za vrijeme utakanja, istakanja ili pretakanja zapaljivih tečnosti, ako takvo vozilo nema hvatač varnica na izduvnoj cijevi (kada se radi o visokooktanskim benzinom), osim ako se motor prijevoznog sredstva upotrebljava za pogon pumpi ili drugih uređaja za pretakanje;
- f) postavljanje nadzemnih električnih vodova, bez obzira na napon;
- g) pretakanje goriva se ne smije vršiti dok se ne završi iskrcavanje putnika.

Član 36.

(Posebne mjere zaštite od požara pri punjenju zrakoplova gorivom i mazivom)

Punjenje zrakoplova gorivom i mazivom može se obavljati ako su, pored općih mjera zaštite od požara, preduzete i sljedeće posebne mjere zaštite od požara:

- a) auto-cisterna iz koje se pretače gorivo mora biti spojena sa zrakoplovom kablom za izjednačavanje statičkog potencijala;
- b) auto-cisterna mora biti postavljena tako da ne ometa prilaz vozilima za gašenje požara i spašavanje, kao i evakuaciju iz zrakoplova u slučaju požara;
- c) motor auto-cisterne ne smije se nalaziti ispod krila zrakoplova;
- d) vrata kabine auto-cisterne iz koje se vrši pretakanje moraju biti otvorena;
- e) ostala vozila koja su stavljena u funkciju opsluživanja zrakoplova ne smiju ometati prilaz vozilima za gašenje požara i spašavanje.

Član 37.

(Zabrane i ograničenja pri punjenju zrakoplova gorivom i mazivom)

Punjenje zrakoplova gorivom i mazivom ne može se vršiti u sljedećim situacijama:

- a) za vrijeme rada motora zrakoplova;
- b) kad se u zrakoplovu nalaze putnici;
- c) u toku ukrcavanje i iskrcavanje putnika, odnosno istovara i utovara stvari;
- d) dok se vrši opravka zrakoplova;
- e) kad postoji opasnost od mlaza susjednog zrakoplova;
- f) kad su uređaji za zagrijavanje zrakoplova uključeni;
- g) za vrijeme grmljavine nad aerodromom;

Član 38.

(Punjenje zrakoplova gorivom u tranzitu)

Izuzetno od člana 37, može se puniti zrakoplov gorivom i mazivom ako je zrakoplov u tranzitu, kada se u njemu nalaze putnici, a ako su preduzete sljedeće mjere zaštite od požara:

- a) motori zrakoplova ugašeni;
- b) znaci upozorenja i evakuacije u zrakoplovu uključeni;
- c) stepenice za ukrcavanje i iskrcavanje putnika postavljene ispred vrata koja se koriste za ulazak i izlazak, a vrata ispred kojih nema stepenica trebaju biti u zatvorenom položaju;
- d) ako je zrakoplov opremljen integralnim stepenicama mora ih razviti;
- e) oprema za evakuaciju iz zrakoplova mora biti u stanju da se može odmah upotrijebiti;
- f) u toku punjenja zrakoplova gorivom održavati vezu između zemaljske posade i kvalificiranog osoblja u zrakoplovu;

-
- g) jedan član posade zrakoplova mora prisustvovati punjenju zrakoplova gorivom i mazivom;
 - h) kabinsko osoblje treba se nalaziti pored vrata za evakuaciju sve dok traje punjenje gorivom;
 - i) putnici u zrakoplovu moraju biti obaviješteni da će se vršiti punjenje zrakoplova gorivom i mazivom
 - j) treba biti obezbijedena neprekidna kontrola koncentracije zapaljive benzinske pare i drugih pojava koje mogu postati opasne, a u slučaju opasnosti da se odmah obavijesti osoblje koje vrši punjenje zrakoplova gorivom i mazivom;
 - k) prije počinjanja punjenja mora biti obezbijedeno dežurstvo sa vatrogasnim vozilom za brze intervencije.

Član 39.

(Vatrogasno obezbjeđenje pri punjenju zrakoplova gorivom i mazivom)

- (1) Punjenje zrakoplova ne može otpočeti ako u blizini zrakoplova nije obezbijedena vatrogasno-spasilačka ekipa sa vatrogasnim vozilom i najmanje dva vatrogasca radi efikasnog djelovanja u slučaju potrebe, a ostatak službe mora se nalaziti u stanju pripravnosti.
- (2) Odluku o razmještanju vatrogasnog osoblja i opreme za vrijeme punjenja zrakoplova gorivom, a u skladu sa stavom (1). ovoga člana, donosi rukovodilac vatrogasne službe zavisno od:
 - a) tipa zrakoplova koji se puni gorivom;
 - b) dimenzija platforme;
 - c) uvjeta u kojima se provodi opsluživanje zrakoplova na stajanci.
- (3) Cjevovodi, cijevni spojevi, armature i oprema za punjenje, moraju se održavati i obezbijediti od oštećenja i nekontroliranog isticanja zapaljive tečnosti.
- (4) Ako se pri punjenju zrakoplova dogodi prosipanje goriva po površinama aviona ili platformi, gorivo se mora obrisati i očistiti.
- (5) Sredstva sa kojima je izvršeno brisanje i čišćenje trebaju se staviti u posebne hermetički zatvorene kante koje se ne smiju transportovati sa ostalim otpacima.

Član 40.

(Stručno osoblje za punjenje zrakoplova gorivom)

- (1) Osoblje koje vrši pretakanje goriva mora biti stručno obučeno u skladu sa Programom za osposobljavanje i provjeravanje stručnog osoblja koje obavlja poslove od značaja za sigurnost zračne plovidbe na aerodromu i treba da ima:
 - a) položen ispit za obavljanje poslova;
 - b) potvrdu o obučenosti.
- (2) U toku obavljanja poslova osoblje mora biti odjeveno u antistatik odjeću i obuču.

Član 41.

(Oprema za zaštitu od požara na cisterni za gorivo)

Cisterna iz koje se vrši punjenje zrakoplova gorivom i mazivom mora imati:

-
- a) kabl za pražnjenje statičkog elektriciteta, kojim se povezuje cisterna sa zrakoplovom radi izjednačenja statičkog elektriciteta;
 - b) hvatač varnica na izduvnoj cjevi;
 - c) ljestve bez metalnih zakivaka, sa gumenim navlakama na dijelu koji se naslanja na zrakoplov i gumenim potkovicama;
 - d) najmanje dva aparata za gašenje požara, od kojih jedan za gašenje požara na motoru, a drugi za gašenje požara na tovaru vozila takvog punjenja koje, s obzirom na količinu i druga svojstva opasne materije, omogućava efikasno gašenje požara;
 - e) vatrootpornu deku i potrebne količine pamučne tkanine za brisanje goriva prosutog po zrakoplovu;
 - f) vozački alat i dizalicu za vozilo;
 - g) dvije zastavice za označavanje vozila kojim se prevoze opasne materije.

DIO DEVETI - POSTUPCI U SLUČAJU OPASNOSTI NA AERODROMU

Član 42.

(Postupak u vanrednim situacijama)

- (1) Pod vanrednim situacijama na aerodromu podrazumijeva se:
 - a) pojava požara na zrakoplovu i objektima na aerodromu;
 - b) incidenti i nesreće sa zrakoplovom na aerodromu ili bližoj okolini aerodroma;
 - c) nezakonitim djelovanjima (otmice zrakoplova, diverzije i prijetnje bombom),
- (2) Spasilačko-vatrogasna služba u slučaju iz člana 1 ovog Pravilnika je dužna da postupa u skladu sa Planom za vanredne situacije na aerodromu (Airport Emergency Plan).
- (3) Bez obzira na vrstu vanredne situacije, spasilačko-vatrogasna služba se stavlja u određeni stepen pripravnosti, odnosno ako situacija zahtijeva reagira odmah.
- (4) U slučajevima prinudnog slijetanja zrakoplova, incidenta ili nesreće sa zrakoplovom na aerodromu, nadležna služba kontrole letenja, obavezna je o tome odmah da obavijesti spasilačko-vatrogasnu službu. Obavještenje o tome dostavlja se radio vezom.

Član 43.

(Prinudno slijetanje zrakoplova na aerodrom)

U slučaju prinudnog slijetanja zrakoplova na aerodrom, služba kontrole letenja je dužna spasilačko-vatrogasnoj službi dostaviti obavještenje koje treba da sadrži:

- a) tip zrakoplova;
- b) vrijeme slijetanja zrakoplova;
- c) broj putnika i članova posade u zrakoplovu;
- d) pravac slijetanja zrakoplova;
- e) količinu goriva i maziva u zrakoplovu;

-
- f) uzrok prinudnog slijetanja zrakoplova (ukoliko pouzdano raspolaže sa informacijom);
 - g) položaj glavnih prekidača za struju i slavina za gorivo, mazivo i kiseonik u trenutku slijetanja.

Član 44.

(Prinudno slijetanje zrakoplova koji prevozi opasne materije)

U slučaju prinudnog slijetanja, kada se u zrakoplovu prevoze opasne materije, pored podataka iz člana 43, ovog Pravilnika dostavljaju se i podaci o opasnoj materiji:

- a) tačan naziv opasne materije;
- b) UN broj opasne materije (ili ID broj);
- c) klasu-podklasu opasnosti, a za klasu 1 (eksplozivi) grupu kompatibilnosti;
- d) dodatnu opasnost (ako je naznačena);
- e) količinu opasne materije;
- f) lokaciju opasne materije u zrakoplovu.

Član 45.

(Incident ili nesreća zrakoplova na aerodromu)

U slučaju incidenta ili nesreće zrakoplova na aerodromu ili bližoj okolini, služba kontrole letenja je dužna spasilačko-vatrogasnoj službi dostaviti obavještenje koje treba da sadrži:

- a) tip zrakoplova;
- b) broj putnika i članova posade zrakoplova;
- c) mjesto incidenta ili nesreće zrakoplova prema kodiranoj karti aerodroma;
- d) informaciju da li se u avionu prevozila opasna materija;
- e) količinu goriva i maziva u zrakoplovu.

Član 46.

(Postupanje dežurnog vatrogasca)

(1) Dežurni vatrogasac vatrogasne službe, nakon dobijanja obavještenja o nesreći zrakoplova na aerodromu ili njegovoj neposrednoj blizini, dužan je da:

- a) sirenom u dežurani ili na drugi pogodan način (glasom i sl.) dati znak za uzbunu osoblju vatrogasne jedinice;
- b) obavijesti službu prve pomoći na zračnoj luci;
- c) nakon naređenja rukovodioca akcije gašenja požara i spašavanja, obavijesti obližnje sanitetske službe i vatrogasne jedinice;
- d) preduzeti i druge mjere predviđene općim aktom o organizaciji, radu i postupku vatrogasne službe.

(2) Dežurni vatrogasac vodi dnevnik o primljenim obavještenjima iz člana 43., 44. i 45. ovog Pravilnika, u koji upisuje dan i sat prijema obavještenja, zonu na kodiranoj karti rejona aerodroma i od koga je primio obavještenje.

Član 47.

(Postupak i vrijeme reakcije dežurne spasilačko-vatrogasne smjene)

- (1) Nakon uzbune dežurna smjena spasilačko-vatrogasne jedinice sa propisanom opremom i sredstvima za spašavanje dužna je da izađe iz garaže u roku od 20 sekundi od trenutka davanja znaka za uzbunu i uputi se vozilima prema mjestu nesreće.
- (2) Operativni cilj spasilačko-vatrogasne službe mora biti postizanje vremena od dvije minute, a koje ne prelazi tri minute, do stizanja na krajeve svake operativne uzletno- sletne staze u optimalnim uvjetima vidljivosti i stanja površine.
- (3) Treba nastojati da se postigne vrijeme reakcije koje ne prelazi dvije minute do stizanja na svaki kraj operativne uzletno sletne staze, odnosno tri minute do svakog područja za kretanje zrakoplova u optimalnim uvjetima vidljivosti i stanja površine.
- (4) Vrijeme reakcije se računa od vremena uzbunjivanja jedinice do vremena djelovanja prvog vozila koje stigne na mjestu požara s najmanje 50% propisanog pražnjenja.
- (5) Sva ostala vozila koja trebaju da prevezu sredstva za gašenje požara trebaju na mjesto požara stići najkasnije za jednu minutu nakon stizanja prvog vatrogasnog vozila na mjesto požara.
- (6) U slučaju kada vatrogasna jedinica ne može postići propisano vrijeme reakcije, na zračnoj luci mora se izgraditi jedna ili više satelitskih vatrogasnih stanica, locirane tako da se može postići propisano vrijeme reakcije.

Član 48.

(Provjera i vježbe)

- (1) Preporučeno je da se provjera postupka i vremena reakcije spasilačko-vatrogasne službe provodi najmanje jednom mjesečno.
- (2) Vježba kompletne spasilačko-vatrogasne službe mora se provoditi svake dvije godine, kroz vježbu provjere Plana za vanredne situacije na aerodromu

Član 49.

(Prilazni putevi do mjesta nesreće)

- (1) Radi postizanja što je moguće kraćeg vremena od uzbunjivanja do dolaska na mjesto nesreće, trebaju se izgraditi putevi odnosno pripremiti teren u neposrednoj okolini aerodroma za kretanje spasilačke i protivpožarne jedinice.
- (2) Posebnu pažnju treba posvetiti osiguranju brzog prilaza u prostoru ispod prilazne površine za slijetanje u dužini od jedan kilometar od praga uzletno-sletne staze. U ogradi aerodroma, na određenom broju mjesta, treba biti oslabljenih dijelova, koji se mogu lahko i brzo ukloniti, odnosno koje vozila mogu probiti bez zaustavljanja.
- (3) Putevi za brzi prilaz trebaju osigurati kretanje i najtežih vozila u svim vremenskim uvjetima.
- (4) Zimi trebaju biti postavljeni rubni markeri na putevima u razmacima od oko deset metara.

Član 50.

(Kodirane karte aerodroma)

- (1) Radi efikasnog komuniciranja u vanrednim situacijama na aerodromu se moraju izraditi kodirane karte (Grid map), u razmjeri 1:5000 i 1:25000, istog koda i oznaka, te uputstvo za korištenje za sve učesnike u vanrednoj situaciji.
- (2) Kodirane karte, osim u prostorijama spasilačko-vatrogasne službe, moraju se nalaziti u:
 - a) aerodromskoj kontroli letenja;
 - b) medicinskoj službi na aerodromu;
 - c) vatrogasnim i sanitetskim vozilima;
 - d) jedan primjerak karte razmjere 1:25000 dostavlja se i teritorijalnim vatrogasnim jedinicama na koje se računa u slučaju vanredne situacije na aerodromu.
- (3) Kodirana karta razmjere 1:5000, treba da sadrži:
 - a) zbornu mjesto;
 - b) raspored svih objekata, uređaja, instalacija na aerodromu;
 - c) prostor za privremeni smještaj;
 - d) zone kretanja, prilazne puteve, mjesta snabdijevanja vodom;
 - e) granice i ogradu aerodroma;
 - f) druge podatke značajne za rad spasilačko-vatrogasne službe i drugih službi uključenih u vanredne situacije.
- (4) Kodirana karta razmjere 1:25000, treba da sadrži:
 - a) sve značajnije objekte, instalacije, prilazne puteve, prepreke;
 - b) razmještaj i kapacitete zdravstvenih ustanova i teritorijalnih vatrogasnih jedinica na koje se računa u vanrednoj situaciji sa šire teritorije.

Član 51.

(Pokrivanje uzletno-sletne staze pjenom)

- (1) Operatori aerodroma na aerodromima koje imaju osmu, devetu i desetu vatrogasnu kategoriju, odnosno svi drugi ako pružaju usluge za zrakoplove koji zahtijevaju navedene kategorije, dužni su da obezbijede posebnu opremu sa napravama za izbacivanje pjene kroz odgovarajuće ispusne uređaje ili posebno vatrogasno vozilo koje ima specijalne uređaje za izbacivanje pjene na određenoj dužini i širini poletno-sletne staze.
- (2) Posipanje poletno-sletne staze pjenom vrši se na zahtjev vode zrakoplova, ako zrakoplov na slijetanju ne može izvući cijeli ili dio stajnog trapa, radi:
 - a) smanjenja oštećenja zrakoplova;
 - b) smanjenja sila usporenja;
 - c) smanjenja opasnosti od požara zbog iskrenja i razlijevanja goriva.
- (3) Voda zrakoplova određuje položaj pokrivača od pjene na uzletno-sletnoj stazi.

Član 52.

(Dimenzije pokrivača od pjene)

- (1) Dužina i širina pokrivača od pjene te potrebna količina vode i sredstava za sastav pjene zavise od tipa zrakoplova i vrste kvara na zrakoplovu, i to:
- a) za slijetanje zrakoplova sa neispravnim nosnim točkom, širina pokrivača iznosi 8 metara, dužina 450 metara, količina vode 14.400 litara, tečna pjena tipa 3% 432 litra, odnosno tipa 6% 865 litara;
 - b) za slijetanje zrakoplova sa uvučenim stajnim trapom:
 - 1) za dvomotorni klipni zrakoplov, širina pokrivača iznosi 12 metara, dužina 600 metara, količina vode 30.300 litara, tečna pjena tipa 3% 908 litara, odnosno tipa 6% 1816 litara;
 - 2) za dvomotorni, odnosno tromotorni mlazni zrakoplov, širina pokrivača iznosi 12 metara, dužina 750 metara, količina vode 37800 litara, tečna pjena tipa 3% 1135 litara, odnosno tipa 6% 3330 litara;
 - 3) za četvoromotorni klipni zrakoplov, širina pokrivača iznosi 23 metara, dužina 750 metara, količina vode 71000 litara, tečna pjena tipa 3% 2130 litara, odnosno tipa 6% 4260 litara;
 - 4) za četvoromotorni mlazni zrakoplov, širina pokrivača iznosi 23 metara, dužina 900 metara, količina vode 85200 litara, tečna pjena tipa 3% 2365 litara, odnosno tipa 6% 4730 litara.
- (2) Prekrivač od pjene mora biti neprekidan na cijeloj površini i debljine 5 cm.
- (3) Operator aerodroma, mora obezbijediti rezervne količine vode i tečne pjene u iznosu od 50% od količine određene u stavu (1) člana 1. ovog Pravilnika.
- (4) U uvjetima smanjene vidljivosti, radi lakšeg uočavanja početka pokrivača od pjene na poletno-sletnoj stazi, mora se postaviti jasno uočljiv znak početka pokrivača.

Član 53.

(Uklanjanje nepokretnog zrakoplova)

- (1) Operator aerodroma, mora obezbijediti potrebnu tehničku opremu i sredstva za uklanjanje nepokretnog zrakoplova, odnosno njegovih ostataka sa poletno-sletne staze i manevarskih površina na zračnom pristaništu.
- (2) Uklanjanje se mora provoditi u skladu sa prethodno izrađenim planom za uklanjanje.
- (3) Ukoliko operator aerodroma na raspoložbe specijaliziranom opremom za uklanjanje, za obavljanje ovih poslova može angažirati preduzeće koje ispunjava uvjete.

Član 54.

(Inspeksijski nadzor)

- (1) Inspeksijski nadzor nad radom spasilačko-vatrogasne službe provode ovlašteni zrakoplovni inspektori Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine.
- (2) Operator aerodroma dužan je inspektorima omogućiti neometan pristup svim prostorijama, opremi, sredstvima i dokumentaciji koja se odnosi na rad ove službe.

DIO DESETI - PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 55.

(Operativne naredbe generalnog direktora BHDCA)

(1) Generalni direktor BHDCA može Operativnim naredbama ograničiti upotrebu ovoga Pravilnika ili odrediti posebne i dopunske uvjete u primjeni ovog Pravilnika, ukoliko to budu zahtijevale odredbe propisa Bosne i Hercegovine i entiteta, kao i ukoliko to bude proizlazilo iz zahtjeva regulative ICAO, IATA, JAR i drugi.

(2) Operativna naredba sadrži:

- a) razlog izdavanja;
- b) primjenjivost i dužinu trajanja;
- c) radnje i postupke koje treba preduzeti.

Član 56.

(Prestanak važenja ranije objavljenog Pravilnika)

Danom stupanja na snagu ovog Pravilnika prestaje da važi Pravilnik o vatrogasnoj službi ("Službeni list SFRJ", br. 13/79, izmjene, dopune i ispravke u br. 61/80, 65/80 i 23/81).

Član 57.

(Ostale obaveze)

Za sve pojedinosti koje nisu utvrđene ovim Pravilnikom primjenjivat će se standardi i praksa IATA, ICAO, EASA i domaći regulatorni propisi koji se odnose na ovu oblast.

Član 58.

(Stupanje na snagu)

Pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

Broj 02-02-2-504-1/07
8. juna 2007. godine
Sarajevo

Generalni direktor
Dorđe Ratkovića, s.r.